

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Theologiæ Mysticæ, Seu Facilem & practicum modum
Exercitia Spiritualia S.P. Ignatii Loyolæ per octiduum faciendi - item
triduanam recollectionem fructosè instituendi complectens, Et
Sacerdotibus Præcipuè, aut de Sacerdotali Statu suscipiendo
deliberantibus accomodata, Una cum ...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1680

Titulus I. De præstantia Exercitiorum ex intrinsecis prædicatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48834)

rari potest, maximè si talis sit, qualem S. Ignatius requirit secretus scilicet, & ab omni concursu & aspectu hominum Familiarium præcipuè, remotus, unde tamen ipsi liberum securumque sit ad Sacrificium Missæ aut alia divina Officia audienda egredi. Ex tali enim secessione tres præcipuas utilitates hauriri, idem S. Pater annot. 20. affirmat. 1. Quòd exclusis Amicis & negotijs minùs rectè ordinatis ad DEI cultum, gratiam apud DEVM majorem mereatur. 2. Quòd mens magis collecta, & ad solam DEI obsequium, salutisque propriæ negotium expediendum multò magis expedita maneat. 3. Quòd, quantò magis se homo segregat à Mundo, tantò propius ad DEVM accedat, capaciòrque fiat ad bonitatibus divinæ dona suscipienda.

CAPUT II.

DE PRÆSTANTIA EXERCITIORUM
SPIRITUALIVM.

Duplici modo potest cognosci præstantia alicujus rei: intrinsecis scilicet perfectionibus seu prædicatis; & extrinsecis testimonijs: ex utroque autem hoc titulo singularem Exercitijs Spiritualibus excellentiam convenire ex sequentibus patebit.

TITULUS I.

DE PRÆSTANTIA EXERCITIORUM EX INTRINSECIS PRÆDICATIS.

Innumera quidem prædicata enumerari possent ad dignam de Exercitijs Spiritualibus æstimationem ingenerandam, sed pleraque meritò ad tria revocari possunt, ad necessitatem scilicet, utilitatem, & jucunditatem eorundem; hæc enim quantò majora in illis reperiri demonstrabitur, tantò major quoque de illis æstimatio concipietur.

§. I.

De Necessitate Exercitiorum Spiritualium.

Tria plerumque capita Homini cuique necessaria existimantur, ut finem, ad quem à DEO conditus est, felicitatem consequatur.

consequi queat. Primum est *Cognitio sui*, quæ in eo consistit, ut & finem, propter quem creatus est; & media, quæ ab eodem ad finem hunc consequendum oblata sunt, bene cognoscat, & quæ passiones vel inclinationes ipsum à fine hoc consequendo abducere moliantur, aut per quæ peccata fortè omnino recesserit, clarè intelligat. Quæ quidem *Cognitio sui* quantopere necessaria sit cuivis Homini sapienter more suo ostendit S. Bernardus c. 3. de consid. dicens; *Noveris licet omnia mysteria, noveris sata terra, alta cæli, profunda maris; site nescias, eris similis adificanti sine fundamento, ruinam, non structuram faciens. Quidquid extruxeris extra te, erit instar congesti pulveris ventis obnoxium. Non ergo sapiens, qui sibi non est; Sapiens sibi sapiens erit, & bibet de fonte putei sui primus ipse.* Unde meritò alibi Personam DEI introducens sic loquitur: *O Homo, si te videres, tibi displicereres, & mihi placeres: sed quia te non vides, tibi places, & mihi displices. Veniet tempus, cum nec mihi, nec tibi placebis; mihi, quia peccasti; tibi, quia ardebis.* Causam verò hujus necessitatis pulchrè ostendit Hugo l. 3. de anim. c. 6. dum supponens felicitatem & perfectionem Hominis in cognitione & amore DEI consistere, asserit ad hanc DEI cognitionem sine cognitione sui neminem posse pervenire; *frustra enim, inquit, cordis Oculum erigit ad videndum DEVM, qui novum idoneus est ad videndum seipsum. Prius enim est, ut cognoscas invisibilia Spiritus tui, quam possis esse idoneus ad cognoscendum invisibilia DEI. Et si non potes cognoscere te, non presumas apprehendere ea, quæ sunt supra te. Præcipuum & principale Speculum est ad videndum DEVM animus rationalis intuens seipsum.* Hinc meritò Ascetæ potissimam humanarum imperfectionum causam defectum considerationis esse contendunt, uti jam olim DEVS ipse per Prophetam Jeremiam c. 17. indicavit dicens: *Desolatione desolata est terra, quia nullus est, qui recogitet corde.* Et iterum per Isaiam c. 5. *Propterea captivus ductus est Populus meus, quia non habuit scientiam, quia Opus Domini non respexit, opera manuum eius non consideravit. Propterea dilatavit infernus animam suam, & aperuit os suum absque termino.* Nimirum Philisthæos imitatur Diabolus, qui Samsoni victo ante omnia oculos eruerunt, ut

robur

robur suum ob cæcitatem exere non posset. Jam verò hanc sui cognitionem obtinendam optimum esse medium Exercitiorum Spiritualium sedulum usum, vel ex ipsa eundem Natura, actionibusque susceptis patet; ut enim aquis aut Speculo nemo imaginem suam videt, quando turbata aut obfoscata sunt; Secus verò si pura & limpida essent; ita animus quoque Hominis nunquam ad se cognoscendum magis idoneus est, quàm cum per secessum à negotiis & hominibus mentem liberam & tranquillam reddidit. Accedit quòd per ipsam etiam frequentiore conversatione cum Deo & Christo, qui est lux vera illuminans omnem Hominem, tantopius Lumen hauriatur ad perfectam sui cognitionem obtinendam, præ reliquis expertus est Rodericus Meneſius qui, cum Exercitiis Spiritualibus vacasset, terribilia se huiusmodi Spectra vidisse affirmabat; cumque rumor hic ad ipsius Regis aures pervenisset, ideòque iussus esset Rodericus e scribere, qualia fuissent Spectra, quæ in sacra sua solitudine spectasset, respondit is, seipsum se, suaque peccata, maleque domitas passiones, quibus nulla magis horrenda Spectra intervenire possent, clarissimè fuisse intuitum.

Alterum ad Finem ultimum consequendum medium est *Status*, ad quem quisque à Sapientissima DEI Providentia vocatus est *Electio*; cum enim Adolescentiæ maxima in se imbecillitas consilii, plerumque id sibi quisque genus ætatis legendæ constituit, quod maximè ad amantem vitæ, adeòque impletur certo aliquo genere, cursuque vivendi antè, quam potuit, quid optimum sit, iudicare; unde cum S. Ignatius ex una parte perspiceret, quanti esset momenti certum aliquid quod vitæ genus maturo sibi consilio designare, ne infeliciter de eo deliberaretur, quod semel tantum statuendum est & in quo summa maximi omnium discriminis vertitur; et altera verò parte adverteret, ex vulgi iudicio vitam pleròque instituisse, atque adeò, dum posteriores quasi per caliginem vestigia priorum premunt, à recto cursu aberrare, merito solertem adhibuit curam, ut quisque sic de vitæ summo constitueret, quemadmodum DEUM velle, sibi que summo expedire iudicaverit; quem in finem hæc Exercitia maxime censebat idonea, utpote in quibus & animus à noxis, que luminis divini illapsum impedire possent, purgatur: & ab

omni inclinatione quæ in unam potius, quàm aliàm partem inclinet; exiit: & idonea auxilia ad opus tanti momenti cum optato successu peragendum, per crebriorem orationem impetrantur, ut, quemadmodum os Domini interrogatum est antè, quàm certum vitæ genus electum est, ita responsum quoque ab eo salutare accipiat, & de salute sua spem bonam concipere queat, utpote qui eorum sit de numero, de quibus Christus Jo. 10. dixit: *Oves meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me, & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu meâ.*

Tertium Medium ad finem ultimum consequendum est *Reformatio Statûs*; eùm enim Anima nostra ad imaginem DEI creata sit, facilè contingit, ut pulvere variarum Imperfectionum & Criminum scædata, priorem pulchritudinem amittat, atque ad eò renovatione indigeat; hinc Apostolus tam sollicitè monet Ephesios c. 4. ut secundum pristinam conversationem deponant veterem hominem, qui corrumpitur secundùm desideria erroris, renovatur autem Spiritu mentis suæ, & induant novum Hominem, qui secundùm DEUM in justitia creatus est, & sanctitate veritatis. Ad hanc autem morum, vitæque reformationem aptissimum esse instrumentum Sacra, de quibus hic sermo est, Exercitia, testes sunt; inquit Author Imaginis Societatis, infiniti toto Orbe, qui ea non minori sua voluptate, quàm fructu sunt experti. Sed unus sit instar omnium Augustinus Carvajalius Augustiniani Ordinis Theologus, qui cum Bononiam à Pontifice missus esset ad D. Jacobum Cænobium in veterem disciplinã restituendam, non aliis id præfidiis facere aggressus est, quàm piis his Societatis comentationibus, quibus ipse cum per mensem se exercuisset, candidè testatus est, se, quamdiu in Religione vixisset, rationem aliquam, quã rectè incederet, semper optasse, eamque nunc demum, cum in hæc S. Ignatii exercitia incidisset, invenisse. Quæ quidem ille avidissimè hausta, atque in intimum demissa pectus tanti fecit, ut in iis verè divinum aliquid inesse apertè diceret, eaque deinceps in alios tantò libentius derivârit, quanto dtutius quæsit, ipse, & seriùs invenit.

§. II.

De Utilitate Exercitiorum Spiritua-
lium.

I. Utilitatem horum Exercitiorum si accuratius perpendam, equidem non immeritò comparari posse videtur lignæ vitæ (de quo S. Joannes c. 22. Apoc. meminit) plantæ juxta fluvium aquæ vitæ (per quam Gratia divina rectè intelligitur) & fructus duodecim afferenti ; totidem enim ipsa primarios fructus afferunt, quorum quatuor ad viam Purgativam, totidem ad Illuminativam, & totidem denique ad unitivam spectant, uti ex eorum brevi enarratione patebit.

Primus Fructus.

Temporis fructuosa collocatio.

Primus ergo Fructus ad viam Purgativam pertinet & *Temporis*, quod his Exercitiis impendi solet, *fructuosa collocatio* : constat quippe quotidianâ experientiâ, eos qui Sacræ huic Asceti vacant, si unquam aliàs, hoc tempore maximè à Peccatis & Imperfectionibus, quibus alioquin obnoxij esse consueverunt, sollicitè abstinere, omnèsque actiones ad hunc finem præscribi solitas eo cum fervore, diligentia, atque perfectione peragere, ut sæpe vix materiam pro Confessione Sacramentali inveniant. Qui quidem Fructus quanti æstimandus sit, vel ex ipsius S. Ignatii testimonio patet; si enim iste, dum objicerent aliqui, frustaneos esse sumptus & laborem, qui ab ipso in ædificanda pro Meretricibus conversis domo sunt impensi, eò quòd ejusmodi Mulieres mox iterum ad vomitum revertantur; Sapienter respondit, si una ex ejusmodi Mulieribus vel unica nocte consueto fornicationis crimine abstineat, sat bene sibi totum, quem pro Domo hac extruenda assumpserat, laborem collocatum videri; quantò magis censerì bene impensum debet totum Octiduum, aut longius interdum tempus, quod Asceti Sacræ impenditur, & intra quod à tot peccatis & imperfectionibus abstinetur.

Secun

Secundus Fructus.

Peccatorum conversio.

Secundus Fructus est *Peccatorum conversio* : qui fructus si ex ulla alia actione, ex hoc secessu merito sperari potest, utpote in quo omnia media ad ejusmodi conversionem proficua adhibentur; hic enim Finis in primis, ad quem Homo, ceteræque Creaturæ conditi sunt, ob oculos ponitur, & quam turpe atque indignum sit, ab eodem aberrare, ostenditur; hic pessimi peccati fructus, ex Angelorum, Primorum Parentum, aliorumque Hominum Sceleratorum pœna ob oculos ponuntur: hic mortis, judicii, atque Inferni horror, acerbitasque perpendenda traditur: hic radix commissorum peccatorum inquiritur, atque efficacia ad eandem excindendam remedia offeruntur: hic acerbissimi Christi servatoris Cruciatu, Injuriam, & probrosa mors menti objicitur, & ex amaritudine remedii morborum gravitas demonstratur; ut adeo mirum non sit, tam admirandas nunquam Conversiones in his Exercitiis Spiritualibus contigisse. Sic enim in Imagine Societatis l. 3. refertur, Sacerdotem quemdam Scenicum, publicum Populi Offendiculum, cum in Sacram hanc Solitudinem sese recepisset, ita repente mutatum esse, ut injecto cervicibus fune, in suggestum ascenderit, & à frequentissima multitudine veniam petierit levitatis suæ, idque tam ardentem, ut ipsi Populo lacrymas excusserit, cui prius risus & cachinnos movere solitus erat: Sed & de Messanensi quodam Adolescente ibidem narratur, quod cum nec durissima quidem inter Mancipiorum fœces servitus eundem flectere potuisset, his Exercitiis praesidiis adeo emollitus sit, ut depositâ ferocia summè tractabilem se præbuerit, omnibusque Domesticis admirationi fuerit. Præ ceteris tamen memorabile est, quod in parvo libello, *Sacra Tempe* vocato, c. 2. de Equitis cujusdam scelerati conversione memoratur; qui, cum alios commilitones per unius diei secessum ad confictum, & si opus fuerit, mortem piè obeundam præparare se advertisset, irridere primùm hanc pietatem, post tamen importunis Amicorum & Sociorum precibus persuasus, etiam ipse suscipere, sed curiositatis potius, quam devotionis gratiâ est ausus; verùm

verum vix unam, alteramve Meditationem peregerat, cum adeo se immutatum, tantoque DEI timore, & vitæ emendandæ desiderio correptum sensit, ut deinceps Speculum erit virtutis, qui offendiculum fuerat, multosque suo exemplo ad eundem solitudinem uno saltem die frequentanda incitavit.

Tertius Fructus.

Confessionis integritas.

Tertius fructus est *Confessionis* singulari cum dolore, & latiusque institutæ *integritas*: nam, ut testè advertit P. Petrus Manrique in citato libello Sacrorum Tempe exempl. 17. 3. Multum differunt inter se Confessio quietè, attentèque (ut in Exercitiis fieri solet) instituta; & ea, quæ inter occupationes suscipitur; qui enim soli DEO, suoque Magistro vacat tempus habet sufficiens & rationes cognoscendi peccati, & commentationes idoneas scelerati ejus aperiendæ, & que adeo est benè comparatus ad justum dolorem adipiscendum, & inde ad mirabiles Sacramenti, sanguinisque Christi, qui illic impertitur, fructus percipiendos; quibus auxiliis, cum plerumque careant ij, qui extra hanc sacrosolitudinem Confessionem peragunt, haud facilè quoque virtutem hujus Sacramenti tam copiosè experiuntur. Enim verò priores similes sunt Reo criminum ante Judicem constituto ubi ex una parte Testes assistunt, patrata illius facta ex probantes; ex altera parte Exactor seu Fisco Præfectus gravitatem eorundem ostendens, ac veluti trutinam comminans, unde fieri non potest, ut Reus non cohorreat, & que peccavisse doleat; posteriores verò similes sunt Reo contra quem Testes sine Exactore, aut Exactor sine Testibus aut utriusque in loco tumultibus personante, vocisque iniquorum percipiatur acculatio, ubi hoc ipso, quod minus minor etiam dolor, & Erubescencia concipitur, id quod sequenti exemplo l. c. confirmat Manrique. Quidam, in qua confessioni de tota vita instituendæ se includendum dediderant, quem assidua distractiones & monstra imaginum male habebant, literis, ullive alteri rei vacare permittebant, omnino existimantem omnes Homines usdem infestari turbelibus, deoq;

deòque neque remedia circumspicientem, neque conqui-
rentem. Itaque peractâ homologeli in Exercitiis porro per-
gens, vidensque consueta vanuisse phantasias, vicissim ani-
mum esse pacatum, ac liberum, omniumque actionum com-
potem, ita ut, quod liberet, sine turbatione faceret, legeret,
studeret, oraret quietè, se ipse admiratus rem omnem Magi-
stro enarravit, qui eum hortari & animare institit, gratèque
DEO agere iussit, cum alia commemoraret exempla eorum,
qui obita ritè in secessu confessione generali variis à DEO
gatiis sunt donati, pars corporibus à variò malo liberatis,
pars contra Scrupulos & importunas cogitationes armati,
quemadmodum ipse & alij aliis molestiis ac vexationibus
suo remedio exempti.

Quartus Fructus.

Pœnæ temporalis remissio.

Quartus fructus est *Pœnæ temporalis peccatis debita re-
missio*: ad quam obtinendam variè conducunt Exercitia; in-
primis quidem quia ad perfectum dolorem de peccatis dis-
ponunt, qui interdum adeò intensus esse solet, ut meritò
sperari possit, de eo, qui ejusmodi dolorem elicit, illa Chri-
sti verba ad S. Mariã Magdalenã olim dicta verificatum iri:
Remittuntur ei peccata multa (etiam quoad ipsam pœnam,
aut partem illius) *quoniam dilexit multum*. Deinde ve-
rò etiam ad Pœnitentiã opera, (quæ Specialiter ad satisfac-
tionem pro pœna peccatorum ordinata sunt) tum ipso
Exercitiorum tempore, tum post finem illorum suscipienda
non modicè incitat; & præterea ad variarum virtutum præ-
stantissimos actus eliciendos tum in ipsis Meditationibus,
tum extra illas creberrimam occasionem offert; & tandem
quod præcipuum est, per plenariam Indulgentiarum, quæ
iis, qui octo aut decem diebus hæc Exercitia colunt, con-
cessæ sunt impetrationem, omnem peccatis debitam pœnam
relaxant, quæ quidem gratia tantò certius sperari
potest, quantò justior est causa, ob quam
ejusmodi indulgentiæ sunt
concessæ.

Quintus Fructus.

Virtutum studium & augmentum.

Quintus fructus, & primus ex iis, qui ad viam illuminativam pertinent, est *Virtutum studium & augmentum*; quod promovendum duo perquam efficacia media & motiva in his exercitiis subministrantur; quorum primum est Christi exemplum; in cuius virtutibus & actionibus consideranda tota propemodum secunda & tertia hebdomas occupantur; unde Societas omnes, qui ab ea Exercitiis excoluntur, illius Apostoli Verbis ad Gal. 4. alloquitur: *Filioli mei, quousque in vobis parturio, donec formetur Christus in vobis.* Unde quemque verò Exercitantem illis S. Bonaventuræ verbis hanc imitationem incitat: *In omnibus virtutibus & moribus propone semper clarissimum Speculum, & totius Christianitatis Exemplar, scilicet virtutes & mores Filij DEI nostri IESU Christi, qui ad hoc nobis de celo missus, ut aperiret nobis viam virtutum, & legem disciplinae exemplo doceret, & erudiret nos per semetipsum, ut, ad imaginem ejus naturaliter creati sumus, ita ad imaginem ejus similitudinem per invitationem virtutis pro nostra similitudine reformemur. Quanto enim quisque se ei in virtutis imitatione hic conformare studuerit, tanto ei in gloria & claritate appropinquabit, & similior erit. Scribe tibi in corde tuo mores & actus suos, ut in omnibus actibus & verbis tuis ad hunc quasi ad exemplar respicias, sedens, stans, sedens, comedens, tacens, solus, & cum aliis. Et ex hoc magis diliges eum, & familiaritatis ejus gratiam assequeris, & in omni virtute perfectior eris. Et hac est sapientia & perfectio tua, & studium semper aliquid de eo cogitare, unde vel provoceris ad imitandum eum, vel eum amandum afficiaris.* Alterum medium, quo virtutum augmentum promoveat Exercitia, est motivorum, quæ virtutis amorem alliciunt, seria meditatio & penetratio, præsertim pulchritudinis, honestatis, jucunditatis, utilitatis, & familiaritatis proprietatum, quæ virtuti conveniunt. Certè præcipua causa, cur tam pauci Homines virtutem serio sectentur, est exigua, quam de iis habent, existimatio, unde quædam

hant per accuratam supradictarum Proprietatum Medita-
tionem in his Exercitiis sunt affecti, præponunt eam cum
Salomone regnis & sedibus, & divitias nihil ducunt in com-
paratione illius, scientes, quod omnia bona veniant pari-
ter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius.
Cujus quidem fructus percepti, ut infinita alia taceam, præ-
clarum exemplum habemus in Maria Bonaventura Moniali
Ordinis S. Benedicti in monasterio à S. Francisca Romana
olim Romæ fundato, cum magna opinione sanctitatis an-
no 1627. mortua; quæ, licet ab initio spiritualibus rebus pa-
rum addicta, ac virtutis minimè studiosa fuerit, postquam
tamen à P. Nicolao Lancizio, qui in sexto Opusculo c. 22.
fusè ipsius confessionem & vitam describit, ad Exercitia hæc
facienda inducta est, repente adedò mutata est, ut inter alia
Memorato Patti suo spirituali dixerit: *Pater non oportet
amplius joculari cum DEO; agnovi, quid à me velit DEVS,
quid nolit: Solo tota esse DEI, & totis viribus conari, ut ob
majorem DEI gloriam sine ulla mora Sancta evadam, non
qualicunque, sed magna, citò.* Nec minùs præstitit, quàm
promisit, nam intra annum non integrum, quo supervixit, ad
eum virtutis apicem, teste eodem P. Lancizio pervenit, ut
sine ulla prævia consideratione & ponderatione causarum,
ad virtutem impellentium, Sola simplici & instantanea ap-
prehensione alicujus virtutis ad eandem exercendam repe-
retur, eo ipso modo, quo S. Bernardus viros perfectos de-
scribens Serm. 20. in Cant. ait: *Omne tanquam naturaliter,
& malum respiciunt, & quod bonum est, amplectantur;*
quemadmodum & de S. P. N. Ignatio Andreas Frusus, ut
l. 16. n. 123. hist. Soc. refertur, dicere solebat, cælestem
Christi gratiam in eo ingenitam ac naturalem videri, adedò
constanter, ubique ac semper, adedòque facilè, modum, vir-
tutemque servabat.

Sextus Fructus.

Meritorum incrementum.

I. Pro sexto fructu meritorum multiplicatio & incremen-
tum rectè assignatur, pro quo obtinendo varia iterum me-
dia in Exercitiis Spiritualibus addiscuntur; & imprimis qui-

dem dum per novissimorum considerationem ostenditur quàm gravis & defenda sit jactura, quæ per negligentiam in meritis multiplicandis incurritur; quam multi adeò non sine grandi dolore & pudore illud Ecclesiastæ c. 2. sint olim dicturi: *Cumque me convertissem ad universa opera, quæ fecerant manus mea, & ad labores, in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi;* atque ideo ne gravior fiat hæc jactura & dolor, per seriam insipientiam præterita negligentia refarcitur, sicque saluberrimum Apostoli monitum ad Eph. 5. impletur: *Videte itaque, Fratres quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed quasi sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt.*

II. Alterum ad meritorum augmentum medium est virtutum studium & profectus: hæc enim cum gratiam & caritatem semper comitentur, merito radix & causa potissima meritum dicuntur. Unde merito S. Gregorius virtutes solas veras Hominis divitias vocat, dum hom. 15. in Evang. ait: *Sola divitia vera sunt, quæ nos divites virtutibus faciunt.* Si ergo, *Fratres carissimi, divites esse cupitis, veras divitias amate.* Cum ergo virtutum copiosum incrementum in Exercitiis spiritualibus obtineri, in superiori fructu quanto sit ostensum, negari non poterit, quin proportionatum quoque meritum incrementum in iisdem obtineatur.

III. Tertium medium ad eundem finem per Exercitia spiritualia offertur, dum per Meditationem de Rege Christi, & de duobus vexillis ad perfectam Christi imitationem, atque adeò ad majorem DEI gloriam & obsequium in omnibus operibus & laboribus quærendum voluntas impellitur, ita ut, etiamsi nullo superaddito, laus DEI particeps, ad majorem tamen Christi imitationem, eligatur potius cum eo paupere, spreto, & illuso pauperies, contemptus & insipientiæ titulus, quàm opes, honores, & sapientiæ affectatio. Quàm amplum verò ex hoc studio meritum augmentum oriatur, vel ex eo colligi potest, quòd DEUS liberalitate se vinci non patiatur, sed, quò liberaliorem se quærit erga eum ostendit, tanto liberaliorem se ipse vicissim præbiturus, mensuramque adeò bonam, confertam, coagulatam, & superfluentem Meritorum daturus sit in sinum illius.

Septimus

Septimus Fructus.

Præparatio ad Officia ritè obeunda.

I. Etiam hic fructus non spernendus est, cum enim Major pars vitæ in muneribus & Officiis cuique impostis sit confundenda, rectè quoque concluditur, majorem meritorum & gloriæ obrinendæ partem in Officiorum accurata administratione consistere. Porro hunc fructum in Exercitiis potissimum obrineri, testatur inprimis ipsa Societas, quæ suos ad altissimum & difficillimum Operarii Apostolici munus præparatura, integrum annum impendi tertiæ probationi, & in hujus initio quatuor integras hebdomades, & aliam iterum in fine illius in sacris hisce Exercitiis utilissimè consumi mandat. Testantur item Episcopi, alijque Prælati fat multi, qui onus Angelicis humeris formidandum subituri, ab his potissimum Exercitiis vires petierunt; quas cum magno suo & suorum bono corroborari sensissent, ex iis non pauci nullos deinceps statuerunt sacris initiare, nisi ad dignissimum illud Christianæ Religionis munus cælesti hoc præsidio ante præparatos. Testatur denique ipse Christus, qui Apostolos suos ad labores Apostolicos fortiter exantlandos excitaturus, & virtute ex alto instructurus per integrum octiduum sese obscondere, orationique vacare illos voluit.

II. Porro ad fructum hunc obtinendum tria præcipuè media suggeruntur in his Exercitiis, quorum primum, est Exemplum ipsius Christi, actionesque ipsius accuratius consideratæ; hæ enim cum sint Idea & regula omnium functionum Apostolicarum, non possunt sanè perfectiùs actiones ad Proximi salutem ordinatæ peragi, quam si huic perfectissimæ Ideæ conformentur; nam, ut sapienter S. Basilius serm. de Resurr. pronuntiavit, *propter hoc naturam nostram suscepit, ut in se velut in tabula quâdam veram nobis veritatem & virtutem depingeret, eamque nobis omnibus tanquam Archetypum imitandum proponeret.* Hinc teste S. Bernardo S. 4. de advent. *Omnis nostra virtus tam longè est à vera virtute, quam longè est ab ea forma, quam verbo & exemplo commendavit Christus præsens in carne.*

III. Alterum medium est orationis continuatio, quâ scilicet

licet vires à DEO gratiâque postulatur, sine qua frustanea est omnis conatus Operarij Apostolici; nam, ut præclare Bernardus epist. 101. dixit, *Nunc autem manent* (id est, requiruntur ad Apostolicum munus) *tria hæc, Verbum, Exemplum, Oratio; major autem horum Oratio, ea namque operi voci gratiam & efficaciam promeretur.* Et idipsum confirmans S. Augustinus l. 4. de doctr. Christ. c. 15. *Munus spirituum, inquit, ut præstet, magis opus est orationum, quam Oratoris facultate, ut orando pro se, & pro illis, quos est allocuturus, sit Orator, antequam dicat.*

IV. Tertium medium est reflexio super obitas Muncionum sui functiones, per quam & commissorum errorum gravitas cognoscitur, & desinetur; simulque stimuli ac nova propostiones concipiuntur, eisdem non solum studiosè devitandi, sed etiam subsequenti actionum majore fervore compensandi. Nimirum sicut Messores, ubi aciem falcis suæ obtulisse advertunt, mox illam corpore sua exacuunt, sicque novo fervore laborem repetunt, & facilius longè fructuosiusque pergunt; ita Operarij quoque Spirituales, ubi fervorem in officij sui functionibus obeundis imminutum advertunt, in recessu Exercitiorum ferventibus Meditationibus eundem de novo reparant, sicque nova alacritate ad functionum suarum labores redeunt. Unde sapienter S. Hieronymus epist. 114 ad Celantiam scribens ait: *Non enim eò fit hic recessus, ut retraharis à tuis; imò id agimus, ut ibi discas, ibique macteris, qualem tuis te præbere debeas.*

Octavus Fructus.

Zelus Animarum.

I. Quantopere Zelus hic necessarius sit Operarijs Apostolicis, præclare S. Laurentius Justinianus in lib. de contemptu & complacitu Christi. perfect. indicavit dicens: *Atque igne quis ignem accendet? & sine charitate quis charitatis officia consummavit? Ardeat dilectionis flamma semper in te, quatenus calore tuo Proximorum excutatur tepor, imò accrescat amoris incendium: quomodo prateritarum negligentiarum rubigo deleatur. Poteris planè inflammare ceteros, si fueris tu charitatis incendio concrematus.*

Ex quibus verbis clarè colligitur, Zelum animarum esse proprium fructum Exercitiorum Spiritualium; cum enim in his præcipuè copiosa occasio offeratur, considerandi & meditando motiva ad Zelum impellentia, merito in his quoque sperandum est verificatum iri, quod S. David Ps. 38. dixit: *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exarsit ignis.* Id quod facilius persuadebitur, si, qualia motiva ad Zelum excitandum in his Exercitijs proponuntur, breviter ostendatur.

II. Primum itaque motivum, quod vel maximè inculcatur in his Exercitijs, est Christi pro animarum salute incarnati, tantæque agentis & patientis exemplum; quod S. Carolus Borromæus, uti l. 3. c. 2. Act. Mediol. pag. 838. refertur, ob oculos præcipuè Operarijs Apostolicis habendum dicebat: quando monebat, ut in eo potissimum cogitationem, mentemque omnem figant, ut attentè considerent adventum in terras Domini nostri JESU Christi Filij DEI, diligentèrque perpendant, dum nobiscum in terris commoratus est, quanto desiderio nostræ salutis accensus fuerit, quantæque perpeffus sit; hæc enim si cogitent, merito sperari potest, talibus cogitationibus quasi quibusdam facibus animum illorum ita accensum iri, ut nullus vel maximus labor esse possit, quem illi subire reculent, ne pretiosissimi Christi Sanguinis fructus in ipsis, aliisque ipsorum negligentia depercat.

III. Secundum motivum est, ipsarum animarum præstantia, quam eleganter iterum ob oculos posuit suis Operarijs S. Carolus Borromæus, dum l. c. pag. 839. sic locutus est: *Salus animarum quanti facienda sit, ex incredibili dignitate animarum conijci potest, quæ si fortè alicui obscura est, clarissima IESU Christi verba perpendat, animam unam toti Mundo præferentis. Quid prodest, inquit, homini, etiam si univèrsam mundum lucretur, anima verò sua detrimentum patiat. Eiusdem præterea res omnes gestas animadvertat. Quid enim aliud ille voluit, cum è calo descendit, laboriosissimam vitam in terris duxit, acerbissimam deniq; mortem subiit, quam hominum animas ab aeterno periculo & morte liberare? hic certè laborum omnium susceptorum Scopus, hic sanguinis effusi, hic Crucis & mortis fructus*

fuit. eo in opere Adjuutores et sunt, qui Verbi DEI prædicationi operam navant. Quod ipsum etiam S. Gregorius Nazianz. orat. 2. sequentibus verbis breviter, sed eleganter ostendit: *Huc Magistra Lex tendit, huc inter Christum & Legem interjecti Propheta: huc Spiritualis Legis perfectus & finis Christus: huc exinanita Deitas: huc assumpta caro: huc nova illa mixtio, DEVS, inquam, & homo. Atque haec omnia propter omnia, & pro uno illo generis nostri Principem in unum coeſerunt.* Quid multis? sic DEVS dilexit Mundum, ut Filium suum Unigenitum daret; at quid in Mundo dilexit, nisi id, propter quod factus est Mundus?

IV. Tertium motivum est, Sathanæ in perditionis, atque in æternum, idque inexplicabile supplicium trahendæ animabus insatiabile studium; nam, ut S. Brigitta quondam in Ecstasi audivit, in iudicio factus est, majori se impetu ferens in perniciem animarum, quàm torrens violentus; quæſivit autem à Christo, cur illud faceret? respondit, quia tu animas illas. Hinc meritò iterum hoc motivum S. Carolus Borromeus Operarijs proposuit dicens: *Considerent præterea terribilem animarum stragem, quam generis humani sempiternus hostis Sathanas facit, quantam in illis perdendis sollicitudinem adhibent, quibus utatur Ministris, quâ alacritate, sollicitudinèque, quibus laboribus & vigilijs scelesti Ministris opus urgeant, indefessi atque assidui, idemque perpetui & obfirmati. Quare turpissimam rem se facturos existimare debent IESU Christi Ministris, si ita Magistris suis voluntatem, dignitatèmq; suam, atque sempiternam præmiæ perdant, vel à Christiana charitate tam alienos se præbent, ut à Sathanæ Ministris superari se sinant, patianturque, ut illi majori studio ad se, & alios perdendos, quàm ipsi ad suam, aliorumq; salutem tuendam incumbant.*

V. Quartum denique motivum est vocationis obligatio perpenſa; si enim Officiales & Ministri Principum, vel aliquam dignitatem, quantumvis improbo labore & precibus, obtinuerunt, beatissimos se putant, & vel hoc etiam titulo ad omnem fidelitatem & diligentiam in tali munere præstandam obligatos se putant; quantò magis id sentiendum ei, qui ultrò & gratuito ad dignitatem & officium omnium divinorum divinissimum (ut vocat S. Dionysius Arcopa-

reopagita) videlicet ad animarum salutem procurandam vocatus est

Nonus Fructus.

Perfectionis Affectio.

I. Nonus fructus, & primus ex ijs, qui ad viam unitivam spectant, est Perfectionis affectio, seu, quod idem est, perfecta cum DEO per amorem purissimum unio; ad quem fructum obtinendum duo præcipuè perquam efficacia & aptissima media in his Exercitijs obtinentur. Quorum primum est clarissima Bonitatis, aliarumque perfectionum divinarum, & præcipuè amoris, quo DEVS homines prosequitur, cognitio; quæ cognitio quantopere conducat ad mutuum amorem provocandum, patet ex ipso Beatorum in cælis existentium felicissimo Statu, qui ideo rapiuntur, & necessitantur ad amandum perfectissimè DEVM, quia per visionem beatificam clarissimè divinitatem illius & supremam bonitatem cognoscunt; unde S. Ignatius assiduè cum suspirio exclamare solebat ad DEVM: O utinam, mi DEVS, homines te nôssent! non ignarus scilicet, quò perfectiùs ipsum homines cognitari & amorem illius perpensuri forent, eò vehementius quoque ad amorem illius incitatum iri. Maximè si ipsius etiam amoris infiniti erga homines tot beneficijs & operibus comprobati magnitudo perpendatur, tunc enim verè erubescit homo, se tam parvè vicès in amando rependisse, & in illa S. Bernardi verba erumpit: *Amat charitas, amat immensitas, & nos vicem rependimus cum mensura?*

II. Alterum medium est bonitatis & dulcedinis divinæ degustatio; hic enim propriè dicitur ijs, qui Exercitia faciunt: *Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus.* Psal. 33. Hic ipse DEVS de anima in hanc solitudinem se conferente repetit verba illa per Oseam c. 2. dicta: *Ducam eam in solitudinem, & luctabo eam* (id est, dulcedinem meæ bonitatis gustandam dabo) *& loquar ad cor eius.* Ut exclamare cogatur & fateri cum Discipulis in Emaus euntibus: *Nonne cor nostrum ardens erat, quando loquebatur nobis.* Luc. 24. aut cum S. Augustino l. 9. conf. c. 1. *O quam suave mihi subito factum est, carere suavitatibus nugarum, & quas amittere metus fuit, jam dimittere gaudium erat;*

ejecitbas enim eas à me veratu, & summa suavitas; ejetbas eas, & intrabas pro eis omni voluptate dulcior. Certè unquam alibi, in his Exercitijs verificatur illud commen adagium: *Gustato Spiritu desipit omnis caro.* Unde ante his deliciis inescata exclamat cum Apostolis: *Bonum est me hic esse.* Matt. 17. aut cum Sponfa; *Sub arbore illius, quem desideraveram, Sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.* Cant. 2. Item cum S. Bernardo in Jubilo: *Nec lingua potest dicere, nec litera exprimere, expertus potest credere, qui sit DEVM diligere.*

Decimus Fructus.

Dispositio optima ad mortem piè & feliciter obeundam.

I. Fructus hic tantò ampliùs jure merito aestimandus magisque optandus est, quantò certius constar, totam hominis felicitatem vel miseriam æternam ab ultimo hoc articulo pendere: nam, ut sapienter S. Augustinus ad Diosc. scripsit, *in quo quemq; invenerit suus novissimus dies, in hoc eum comprehendet mundi novissimus dies; quoniam qui in isto die moritur, talis in die illo judicabitur.*

II. Quantopere verò conducant Exercitia Spiritualia ad hunc fructum obtinendum, ex tribus præcipuè indicia colligitur. 1. Ex ipsa Meditatione, quæ in prima hebdomada de Morte, ejusque circumstantiis proponitur: quæ quidem quàm efficax sit ad dignam pro morte præparationem suscipiendam, testatus est in primis S. Gregorius I. 12. moralium dicens: *Qui considerat, qualis erit in morte, semper paratus erit in operatione, atque inde in oculis sui Conditorum vivit. Nil, quod transeat, appetit: cunctis vita presentis desiderijs contradicit, & pene se mortuum considerat, qui moriturum se minimè ignorat. Perfecta enim vita est mortis meditatio, quam, dum justis sollicitè peragunt, culpam laqueos evadunt.* Testatus est etiam Juvenis ille sceleratus, de quo Spec. Exempl. meminit, qui pro pœnitentia post confessionem peractam jussus in lecto se componere, & constituta ad pedem lectuli effigie Crucifixi cum duobus cereis imaginari, se jam morti vicinum esse, per brevem hanc confidens

considerationem adeo commotus est, ut mox à lecto surrexerit, & Religiosam vitam sanctissimè sit professus.

III. Secundò hoc ipsum colligitur ex vitæ rationibus, quæ hoc Exercitiorum tempore plerumque per generalem Confessionem, aliâque media componuntur; quemadmodum enim Homines prudentes, quibus momenti alicujus lis est, operam dant, ut aliquot dies ab Hominum consortio secum assumant Advocatos, quibus causam explicent suam, quòsque omni strepitu, arbitrîsque remotis consulant super litis quæstione; ita viri sapientes ad litem summi momenti, quam communis Inimicus ad mortis clepsydram intendet, per secessum in hanc solitudinem se ad eandem præparant. Quem in finem memorabile Exemplum in sæpe cit. libello Sacr. Tempe c. 2. ex. 3. refertur in hæc verba: Sacerdos generali Confessione locum ac tempus quærens, profanis semper negotijs interturbatus, de die in diem differendo cunctabatur, donec unum destinavit nulla occupatione procrastinandum. Commodum advenit dies, cum ei literæ Amicorum Sevilîa redduntur, inde proficisci jubentes, itaque Confessario valedicit suo, causatus impedimentum, post reditum isthæc obiturus; an ignoras, Domine, subijcit Confessarius, te esse mortalem, atque inter viam mori posse? Motus hisce Sacerdos, ac tempore prolixius exercitium negante in hunc secessum se contulit, indeque magno cum fructu prodiens in viam se dedit, cum ecce in medio itinere correptus morbo, morisque se sentiens, felix, inquit, hora, quâ secessu ad invidas vitæ meæ rationes, ad mortem obeundam, ad Testamentum ritu Christiano condendum; alioqui acerbum futurum erat in pago procul à Patria mori. Itaque quia in illo secessu me præparavi, animo morior æquissimo, ubicunque fuerit visum DEO, vel in medij vastitate campi. Sicque Sacramentis ad iter æternitatis instructus piè vitam terminavit.

IV. Tertio denique id ipsum colligitur ex ipsa vitæ reformatione, quæ, ut alibi ostensum est, præcipuus est horum Exercitiorum Scopus, atque adeo hoc ipso etiam optima ad mortem dispositio, cum, teste S. Augustino de doctr. Christ. non possit malè mori, qui bene vixit; &, ut l. 1. de civit. ait, *mala mors putanda non sit, quam bona vita præcessit; neque enim*

enim

enim facit malam mortem, nisi quod sequitur ipsam mortem.

Undecimus Fructus,
Ecclesiæ, & Familiarum Religiosarum incrementum.

I. Hic fructus quoque quàm proprius effectus sit Spiritualium Exercitiorum, ex eo facile colligitur, quòd tam Ecclesiæ, quàm Familiarum Religiosarum incrementum in præcipuè consistat, ut & viros nanciscantur legitime à DEO vocatos (hoc ipso enim DEVS, qui eos tam misericorditer elegit, etiam virtute ex alto instruet, & sicut velle concesserit, etiam perficere dabit) & ijdem vero Apostolico aut Religioso Spiritu imbuantur, & in eodem constanter perseverent, & perficiantur; ad hunc autem finem obtinendum mentis Exercitia Spiritualia aptissimum Instrumentum censeantur, nam imprimis Vocationem & Electionem Statûs quod attinet, quis melior modus, aut praxis eandem indagandi præscribi aut adhiberi potest, quàm is ipse, quem S. Ignatius his Exercitijs præscripsit; per hunc certè plerique ex primis decem Societatis nostræ Patribus ad Religionem attracti, tantos postea fructus in longum ævum duraturos fecerunt.

II. Nec minùs autem juvant etiam ad conceptum semel Vocationis exequenda fervorem conservandum & augendum; id quod experientia quotidiana confirmat, præquam habetur, non modò Societatem, sed alios etiam, sive Ecclesiasticos, sive Religiosos Prælatos, quando Subditorum suorum fervorem per occupationes externas imminutum aut omnino deperditum reparare, & resuscitare volunt, horum potissimum Exercitiorum auxilio id efficere conari; utpote quibus singularem efficaciam ad animos charitate DEI & Proximi inflammandos inesse, ipsimet etiam propriâ plerumque experientiâ cognoverunt; nimirum sicut aqua in lechete inclusa, si igni admoveatur, operculoque claudatur, vehementius exæstuat; ita fervor animo conceptus, licet modicus sit, si cum igne divino jungatur (id est, eximii DEI in nos, aliòsque charitas & beneficentia consideretur) & operculum apponatur (id est, extrinseca objecta animum distrahentia, & ad se sapientia removeantur) in immensum perficitur.

perficitur, & augetur; uti rectè S. Gregorius l. 22. moral. c. 2. advertit dicens: *Animus noster dum igne amoris excogitatur, semper in se servat charitatem pulchritudinis quotidiana innovatione fervoris; nescit enim mens per torporem veterascere, qua studet per desiderium semper inchoare; hinc nempe per Paulum dicitur: Renovamini Spiritu mentis vestre. Hinc Psalmista, qui ad perfectionis jam culmen pervenerat, quasi inchoans dicebat: dixi, nunc cæpi; quia si lassescere ab inchoatis bonis nolumus, valde necesse est; ut inchoare nos quotidie credamus.*

Duodecimus Fructus.

Majus divinæ Gloriæ incrementum.

I. Ultimus quidem Ordine, sed primus dignitate merito hic fructus æstimatur, utpote ad quem omnes præcedentes Fructus velut ad ultimum finem ordinantur; cum enim Gloria DEI in hoc consistat, quòd à Creaturis magis cognoscatur, æstimetur, & ametur; tunc autem DEVS magis æstimetur, & ametur, quando homo fortiter, & constanter declinat à malo seu peccato, & ferventer facit bonum, seu in virtutibus se exercet, facile patet, eodem passu, quo peccata vitantur, & virtutes exercentur, etiam DEI gloriam augeri; unde non opus est, ulterius ostendere, quòd Exercitia Spiritualia specialiter conducant ad hunc fructum obtinendum; cum hoc ipso, quòd ostensum sit in præcedentibus paragraphis, per ea Hominem Salutis suæ studiosum ordinatissimâ Methodo per omnes tres vias, Purgativam scilicet, Illuminativam, & Unitivam ad summum perfectionis Apicem perducitur, rectè concludatur, etiam ad Majorem DEI gloriam promovendam non minorem ea utilitatem, efficaciamque continere.

§. III.

De Jucunditate Exercitiorum.

I. Inter alias fallacias, quibus Dæmon Exercitiorum horum Spiritualium fructum impedire nititur, non minima profectò censenda est falsa illa & inanis persuasio, quâ nonnullis persuadet, fastidiosam nimis, & tædio, tristitiâque plenam

plenam rem esse, Exercitijs hisce Spiritualibus vacare, quod eorum præcipuè exemplo probat, qui, quia minus applicat ad hæc Exercitia, & curas, consolationesque exas abijcere nolunt, hoc ipso iucunditatem in illis absconditam minus quoque sentiunt, atque adeò meritò fastidio, & stibusque ac melancholicis cogitationibus obruuntur. Verum aliud longè est eorum, qui iucunditatem horum Exercitiorum experti sunt, iudicium; hi enim Vacationum Spiritualium loco habent hæc Exercitia, atque adeò non minus alacritate ad eadem accedunt, & perseverant; quàm alij Vacationes corporales in amœna prædia conferre se solent. Et meritò sanè Vacationibus ea æquiparant, nam omnia capita, propter quæ Vacationes corporales tam iucundæ dentur, & tam avidè expetuntur, in his Exercitijs perfectissimo modo repertiuntur.

II. Si enim primò ante omnia *Locus* vacationes iucundas efficit, præcipuè si in alto monte situs: si sanus, id est, sereno & frigidiusculo aère perflatus: si amœnus, id est, floribus arboribus, limpidisque rivulis sit instructus, ubi similem cum magis, quàm in hisce Exercitijs reperire licet? quid enim cælo altius est? atqui in hoc Anima hoc tempore habitata, quæ magis est, ubi amat & orat, quàm ubi animatur. sanè locus sanissimus est, quia purissimo & gratissimo veni afflatur, illo nempe qui in die Pentecostes Apostolos afflavit, & similique modo afflavit omnes, qui cum Apostolis per aliquot dies orationi vacant; *si enim vos, inquit Christus, cum sitis mali, nobis bona dare Filijs vestris, quid magis Pater vester de cælo dabit Spiritum bonum petentibus?* hic denique locus amœnissimis arboribus & rivulis confusus, & irrigatus, quid enim ipsi Sancti in cælo, quorum vita & exempla in his Exercitijs leguntur, & considerant aliud sunt, quàm arbores amœnissimæ, & ut S. David Ps. loquitur, lignum plantatum secùs decursum aquarum, quod fructum pulcherrimum virtutum & bonorum operum det in tempore suo, cuius folium non defluet in æternum, & omnia, quæcunque fecerunt, & facient, prosperabuntur? quod aliud gratia DEI semper quidem, sed in his Exercitijs præcipuè ob maiorem dispositionem, & tertentioem oratione parata, quid aliud, inquam, est, nisi rivulus aquæ illius,

qua Christus Jo. 4. Samaritanæ dixit: *Qui biberit ex hac aqua, quam dabo ei, non sitiet in æternum, sed aqua, quam dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam?* si ergo illis, qui loca amœna & alta pro recreatione eligunt, omnis labor & molestia, quam in ascensu percipiunt, spe salutaturæ voluptatis iucunda & facilis apparet; quidni potiori jure difficultas, quæ in Exercitijs faciendis interdum sentitur, facile superetur, ut spirituali recreatione ex loci amœnitate percipi solita animus fruatur, sicque ob tam insignem victoriam illud Apoc. 2. verificetur: *Vincens dabo manna absconditum,*

III. Si verò & *Temporis* seu longitudo, seu amœnitas iucundiorum efficere Vacationem solet, quidni ob eandem rationem Exercitia spiritualia vacationi rectè comparentur, utpote in quibus octo plerumque aut decem, dies interdum verò quatuor integræ septimanæ consumuntur? quis non amœnissimum Exercitiorum tempus asserat esse, in quo omnes plerumque curarum importuni & molesti venti quiescunt, omnesque seu cupiditatum immoderatarum nimius æstus, seu noxium spiritualis torporis frigus abest, ut adeò meritò de hoc tempore quisque Exercitans illud Sircididis Eccl. 24. applicet: *Ne defraudevis à die bono, & particula boni domi non te praterat.*

IV. Ipsas verò Exercitationes, Corporis quod attinet, puta colloquationem, ambulationem, refectionem, piscationem, venationem, aucupium, & similes, quæ non modicè, imò præcipuè iucundas efficiunt Vacationes corporales, etiam hæ perfectiori longè modo in exercitijs spiritualibus reperiuntur; quod enim gratius colloquium excogitari potest, quàm cum DEO, de quo sponsa Cant. 5. dixit: *Anima mea liquefacta est, ut dilectus meus locus est?* de quo duo Discipuli in Emaus euntes facti sunt: *Nonne cor nostrum ardens erat, in nobis, dum loqueretur in via?* Quæ iucundior deambulatio accidere potest, quàm ea, per quam triplex via perfectionis decurritur, & ad gratum Sanctitatis apicem pervenitur? Quæ suavior relectio optari potest, quàm ea, quæ tum per Verbi divini auditi lectivè, tum per amoris gustatam dulcedinem percipitur, de qua S. Bernardus in jubilo dixit: *Tua IESU dilectio, grata mentis relectio, replens sine fa-*

ne fastidio, d.ans f. amem desiderio? Quòd si & securam me
 teste Salomone Prov. 15. est quasi iuge convivium, ubi
 gis hoc convivium, quàm in his ipsis Exercitijs reperietur
 quorum præcipuus scopus est, expulsis per pœnitentiam
 tijs, securam & quietam mentem efficere? Jam verò qu
 Piscatio gratior & felicior esse potest, quam ea, quâ anim
 seu viventium Peccatorum, seu Captivorum in Purgator
 gravissimas pœnas sustinentium capiuntur, uti fit in
 Exercitijs, dum & ferventia pro iis suspiria, precésque
 Deum emittuntur, & novus ad easdem efficacius juven
 ardor concipitur, variæque ad eundem finem obtinend
 media excogitantur, ut impletum meritò illud Christi
 Apostolos Matt. 4. prolatum Vaticinium videri queat: *Ven
 te post me, & faciam vos fieri Piscatores hominum.* Sed
 venatio iucunda deesse videtur his Exercitijs, dum Exer
 tans illud Sponsæ, Cant. 2. sibi applicans: *Capite nobis vi
 pes parvulas, qua demoliuntur vineas nostras; nam vinea
 nostra floruit:* imperfectiones & malas inclinationes
 tantò majori voluptate, & feliciori successu insequitur, qua
 tò graviora plerumque per eam damna animæ, velut Sp
 tuali vineæ inferebantur. Et ne ipsa quoque Aucupij vol
 pras desit, cogitationes & desideria, quæ velut Aviculæ lib
 rè per Mundum vagabantur, & nunc huic, nunc illi rei
 inordinatum amorem insidentes vanæ voluptatis escama
 ptabant, per accuratam reflexionem & detestationem cap
 untur, & intra rationis bene ordinatæ caveam includuntur
 Ut meritò propter ejusmodi voluptatem impleta videatur
 promissio, quam DEVS olim per Jeremiam Prophetam
 fecerat dicens: *Consolabitur ergo Deus Sion, & consolabitur
 omnes ruinas eius, & ponet desertum eius quasi delicias,
 solitudinem eius quasi hortum Domini.* Quam item Spon
 sa Cant. 7. Sponso fecerat dicens: *Veni dilecte mi, egred
 mur in agros, commoremur in villis. Manè surgamus
 vineas; videamus, si floruit vinea, si flores fructus partur
 unt, si floruerunt mala punica; ibi dabo tibi ubera cœli
 stium consolationum.* Has sanè, ut plura alia exemp
 præteream, gustavit Calvinianus ille, qui, ut c. 2. Sac. Te
 pe ex. 12. refertur, tantam in his Exercitijs dulcedinem
 sit, ut dicere ausus sit, hominem quantumvis flagitiosum

illa degustaret, nullies mortem oppetiturum, ut iis fruere-
 tur. Sed ne brevis ea voluptas fuisse credatur, integri anni
 de cursu delicijs illis inter orandum demulcebatur, adeò ut
 senas omnino horas genibus solo affixis traducere solitaret,
 magnamque partem à sensibus abductus alienaretur. Ad-
 huc verò mirabilius est, quod ibidem ex 13. de alio Calvini-
 ano legitur, qui, ubi Exercitijs hisce vacare cœpit, tantis re-
 platus est delicijs, ut toto die incœnatus & impotus manens,
 causamque rogatus responderit, se præ copia solatiorum ci-
 bum non capere, imò nec tempus ad unicum libelli pii ca-
 put perlegendum invenire posse. Unde finitis Exercitijs In-
 structorem suum his verbis allocutus est: Pater, à parvo Pue-
 ro educatus sum inter commoditates, quæ vel optari potuis-
 sent, affirmo tamen ignorasse me adhuc, quæ sit voluptas;
 nisi dum quatuor hisce parietibus me video circumseptum;
 & fieri nō potest, quin, qui experiatur, & credat, quæ mihi cō-
 tingerunt, convertatur ad DEUM, fiatque Catholicus. Ego
 domo profectus sum urbes orbis Christiani celebriores con-
 visendi, deinde Constantinopolim, Hierosolymam, ali-
 as que, at verò finem itineribus meis impono, cum, quod
 quaesieram, hinc loci invenerim, neque unquam antehac re-
 perire licuerit, pacem videlicet, animique tranquillita-
 tem. Et quando intelligo hanc gratiam à DEO non soli
 mihi tributam, sed in aliorum quoque gratiam, referam me
 domum, ubi multi vitam inter doctrinæ fallacias agitant,
 eorum; quæ hinc loci experiundo didici, rudes ac ignari;
 quod ipsum etiam opere postmodum complevit, admiranti-
 bus domesticis tam subitam, & extraordinariam hominis
 mutationem, donec ex ipsomet genuinam causam intellexe-
 runt.

TITULUS II.

DE PRÆSTANTIA EXERCITIORUM EX EXTRIN- SECIS TESTIMONIIS.

Innumera quidem testimonia afferri possent, ex quibus
 tantò efficacius præstantia Exercitiorum posset, quantò cer-
 tius plerique eorundem utilitatem, fructusque dulcissimos
 propriâ experientiâ cognoverunt, sed ad duodecim velut
Instruct. VIII.

E

præ-

rari potest, maximè si talis sit, qualem S. Ignatius requirit secretus scilicet, & ab omni concursu & aspectu hominum Familiarium præcipuè, remotus, unde tamen ipsi liberum securumque sit ad Sacrificium Missæ aut alia divina Officia audienda egredi. Ex tali enim secessione tres præcipuas utilitates hauriri, idem S. Pater annot. 20. affirmat. 1. Quòd exclusis Amicis & negotijs minùs rectè ordinatis ad DEI cultum, gratiam apud DEVM majorem mereatur. 2. Quòd mens magis collecta, & ad solam DEI obsequium, salutisque propriæ negotium expediendum multò magis expedita maneat. 3. Quòd, quantò magis se homo segregat à Mundo, tantò propius ad DEVM accedat, capaciòrque fiat ad bonitatibus divinæ dona suscipienda.

CAPUT II.

DE PRÆSTANTIA EXERCITIORUM
SPIRITUALIVM.

Duplici modo potest cognosci præstantia alicujus rei: intrinsecis scilicet perfectionibus seu prædicatis; & extrinsecis testimonijs: ex utroque autem hoc titulo singularem Exercitijs Spiritualibus excellentiam convenire ex sequentibus patebit.

TITULUS I.

DE PRÆSTANTIA EXERCITIORUM EX INTRINSECIS PRÆDICATIS.

Innumera quidem prædicata enumerari possent ad dignam de Exercitijs Spiritualibus æstimationem ingenerandam, sed pleraque meritò ad tria revocari possunt, ad necessitatem scilicet, utilitatem, & jucunditatem eorundem; hæc enim quantò majora in illis reperiri demonstrabitur, tantò major quoque de illis æstimatio concipietur.

§. I.

De Necessitate Exercitiorum Spiritualium.

Tria plerumque capita Homini cuique necessaria existimantur, ut finem, ad quem à DEO conditus est, felicitatem consequatur.